

АНАЛІЗ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ» ТА ЙОГО ОЗНАК

ANALYSIS OF THE DEFINITION OF "STATE AID TO BUSINESS ENTITIES" AND ITS FEATURES

У статті проведено комплексний аналіз наукових підходів до надання державної допомоги згідно національного законодавства та за стандартами ЄС проаналізовано підходи до розуміння поняття «державна допомога суб'єктам господарювання». Зроблено висновок про те, що існує розмежування таких понять як «державна допомога» та «державна підтримка». Якщо «державна підтримка» розуміється як один із засобів державного регулювання господарської діяльності, то поняття «державна допомога» має розглядатися як більш широке за змістом поняття, що полягає у цілеспрямованому впливі держави на діяльність суб'єктів господарювання (адміністративні, фінансові та інші механізми, спрямовані на забезпечення інтересів суб'єктів господарювання, упорядкування їхньої діяльності, надання їм фінансової допомоги тощо). Встановлено значення державної допомоги та її особливості на поточному етапі розвитку економіки України.

Ключові слова: державна допомога, державна підтримка, державна допомога суб'єктам господарювання, ознаки, державне регулювання.

The article considers a comprehensive analysis of scientific approaches on the basis of national legislation and according to EU standards understanding of the concept of "state aid to economic entities." The key features of this concept are defined. It is concluded that there is a distinction between such concepts as "state aid" and "state support." If "state support" is understood as one of the means of state regulation of economic activity, then the concept of "state assistance" should be considered as a broader concept, consisting in the targeted influence of the state on the activities of economic entities (administrative, financial and other mechanisms aimed at ensuring the interests of economic entities, streamlining their activities, providing them with financial assistance, etc.). For Ukraine, the role of the state in regulating entrepreneurship is traditionally decisive, and during the period of hostilities it became especially important. In the plane of the tasks of state aid lies the state adjustment of financial flows in the economy and their direction to the needs of balanced structural development. For the post-war recovery, the key task will be to radically update the system of regulation of entrepreneurial activity in Ukraine in order to simplify the rules of doing business and eliminate corruption elements that are the main obstacles to the development of domestic business and the arrival of foreign capital. State aid is used mainly in crisis periods, either for a separate enterprise, a group of enterprises, or for the state as a whole. State aid actually has a corrective effect on competition and trade by introducing various instruments, including subsidies, tax incentives and other forms of state concessions in favor of certain firms. The existence of a variety of types and forms of state assistance to business entities is highlighted. To date, there is no single approach to understanding the content and essence of the effectiveness of the use of public funds, including in the process of providing state assistance. State aid is of particular importance in the period of economic recession and crises, when negative changes in market conditions suppress entrepreneurial activity.

Key words: state aid, state support, state aid to business entities, features, state regulation.

УДК 330.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct75-12>

Андрухович Д.Р.

аспірант кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, Державний податковий університет

Andrukhovych Dana

State Tax University

Постановка проблеми. Для України роль держави в регулюванні підприємництва традиційно є визначальною, а у період військових дій набула особливо важливого значення. В сфері регулюючих повноважень держави лежить створення максимально сприятливого як для поточного часу правового та економічного клімату для спроможності української економіки до оперативного відновлення та системної повоєнної відбудови. Для забезпечення повоєнної відбудови ключовим є завдання кардинального оновлення системи регулювання підприємницької діяльності в Україні з метою спрощення правил ведення бізнесу та усунення корупційних елементів, що є основними перешкодами на шляху розвитку вітчизняного бізнесу та припливу іноземного капіталу. Для цього має бути чітко визначено поняття «державної допомоги» з урахування підходів, прийнятих в ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз тенденцій і особливостей державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні містять праці багатьох науковців, а саме: О. Колосова;

О. Кулик; К. Лебьодкін; О. Ліллемяе; Т. Некрасова; С. Нікітіна; С. Онищенко; Я. Петруненко; К. Починок; І. Феофанова; В. Цушко; А. Шевчук та інші. Проте питанням її трансформації в умовах воєнних дій та набуття Україною статусу кандидату у членство ЄС приділено недостатньо уваги.

Постановка завдання. Метою цієї роботи є аналіз наявних в економічній науці та в чинному законодавстві підходів до визначення поняття «державна допомога суб'єктам господарювання» та її ознак, їх систематизація та узагальнення, а також окреслення можливих змін у підходах до визначення та процедури надання державної допомоги відповідно до вимог європейського законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки Україна обрала курс на євроінтеграцію, то при визначенні контурів системи регулювання підприємницької діяльності, зокрема при використанні такого специфічного інструменту як державна допомога, вона має керуватися нормативною базою ЄС.

Поняття державної допомоги міститься у ст. 107 Договору про функціонування Європейського Союзу [1] і подається як набір критеріїв, яким має відповідати захід державної підтримки, щоб вважатися заходом державної допомоги [2, с. 18]. Такими критеріями є: 1) допомога в будь-якій формі, що надається за рахунок ресурсів держави-члена Європейського Союзу або через втручання держави; 2) спотворення або потенційна загроза спотворення конкуренції між державами-членами Європейського Союзу; 3) надання переваги певним суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів (тобто поєднуються дві складові – надання переваги суб'єктам господарювання та надання такої переваги не всім, а лише окремим суб'єктам господарювання, тобто вибірковість заходу); 4) вплив на торгівлю між державами-членами Європейського Союзу [3]. При прийнятті рішень щодо надання державної допомоги Європейська Комісія керується встановленими принципами, а саме: забезпечення рівних правил гри; адресний характер (тобто призначатися тільки для деяких виробників або виробництва окремих виробів, що негативно позначається на рівності можливостей усіх конкурентів); наявність адекватних інституцій; підзвітність; прозорість; обмеження обсягу; тривалість [4, с. 24–26]. Іншими словами, головною вимогою при наданні державної допомоги є відсутність впливу на конкуренцію.

Тому за стандартами ЄС підхід до визначення поняття «державна допомога суб'єктам господарювання» полягає не стільки у формулюванні чіткої дефініції зазначеного терміну, скільки у встановленні сукупності критеріїв (ознак) заходу для визнання його державною допомогою суб'єктам господарювання та її допустимості.

У вітчизняній науковій літературі та законодавстві також виокремлюються ознаки державної допомоги суб'єктам господарювання в роботах К. Починок [5, с. 190]; Я. Петруненко [8, с. 114]; Е. Ліллемяе [10, с. 12–13]; О. Колосова [11, с. 9]; К. Лебьодкін [12, с. 183]; І. Феофанова [7, с. 47]; Законі України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [6];

Аналіз виокремлених різними фахівцями ознак і визначень державної допомоги різних авторів показує, що досить часто поняття «державна допомога» та «державна підтримка» ототожнюються.

На нашу думку, це не зовсім обґрунтовано, тому що на відміну від державної допомоги державна підтримка передбачає застосування організаційних, адміністративних або інших заходів, які надаються державою через інфраструктуру підтримки суб'єктів господарювання. Тобто це механізм, який стимулює суб'єктів господарювання до раціональної та економічно обґрунтованої господарської діяльності на основі конкуренції.

Але прямого фінансування (грошової допомоги) не включає. [14, с. 407, 410; 8, с. 112]. Натомість державна допомога передбачає надання коштів на підтримку підприємств, які без такого фінансування не зможуть конкурувати, або провадити ефективну діяльність.

Наприклад, в європейській практиці державного регулювання існує чітке розмежування понять державної допомоги та державної підтримки: «державна допомога» характеризується використанням державних ресурсів і полягає у цілеспрямованому впливі держави на діяльність суб'єктів господарювання (адміністративні, фінансові та інші механізми, спрямовані на забезпечення інтересів суб'єктів господарювання, упорядкування їхньої діяльності, надання їм фінансової допомоги тощо) [13, с. 175; 16], «державна підтримка» включає засоби, що направлені на розвиток економіки в цілому, без створення привілеїв для окремо обраних підприємств [15, с. 170]. І розуміється як один із засобів державного регулювання господарської діяльності [16].

Відтак мета державної підтримки бізнесу полягає у розвитку тих напрямів економічного розвитку, які необхідні державі й суспільству, а державна допомога застосовується у виняткових випадках, коли підприємства опиняються в дуже складних економічних ситуаціях. Тобто державна допомога застосовується переважно у кризові періоди, або для окремого підприємства, групи підприємств, або для держави в цілому. Державна допомога фактично становить коригуючий вплив на конкуренцію та торгівлю шляхом запровадження різних інструментів, у тому числі субсидій, податкових пільг та інших форм державних концесій на користь певних фірм. Тому за умови державної допомоги суб'єкт може гідно конкурувати з іншими суб'єктами за товарною, територіальною, виробничою або іншими ознаками. На думку європейського політика Келін Бекон, «політика державної допомоги – це еkleктична суміш політики внутрішнього ринку (торгівлі), положень про конкуренцію та міркування економічної ефективності та фінансової дисципліни». Крім того, оскільки правила державної допомоги адресовані державам – членам, вони «більш схильні втручатися в національний суверенітет і питання національного інтересу, ніж інші положення про конкуренцію» [24]. Практично у кожній країні (у тому числі в усіх країнах ЄС та СOT) більшою чи меншою мірою забезпечується підтримка економічної діяльності (тобто підтримка промислових секторів, певних фірм, регіонального розвитку, інновацій, інвестицій, розвитку торгівлі, малого бізнесу, а також таких ключових галузей, як транспорт, сільське господарство та оборонна промисловість) [25]. Відтак, державна допомога в ЄС діє як один із механізмів досягнення програмних цілей створення та функціонування

внутрішнього ринку, підвищення загальноєвропейської конкурентоспроможності, економічного розвитку, створення/збереження робочих місць, спираючись на програмні документи розвитку ЄС» [2, с. 22; 26]. Таким чином, в ЄС створено умови для раціонального спрямування ресурсів держави на соціально-економічні завдання для ефективного забезпечення справедливої конкуренції, яка, в свою чергу, є запорукою збалансованого економічного зростання. Разом з тим, неконтрольоване надання державної допомоги може створювати найвищий ризик для економічної інтеграції та розвитку - основного мотиву існування ЄС і спричиняє спотворення конкуренції та негативні наслідки для міжнародних економічних стосунків [28, с. 158].

В Україні мета захисту економічної конкуренції також законодавчо закріплена в ст. 42 Конституції України, якою гарантується державою захист конкуренції в підприємницькій діяльності [27]. Питаннями ДДСГ займається Антимонопольний комітет України (АМК України є ініціатором, посередником та розпорядником надання державної допомоги, порядок та умови якої визначені нормами чинного законодавства, зокрема відомчого характеру. Розпорядження АМК від 28.12.2015 р., [18]), що виділяє такі критерії державної допомоги: підтримка надається суб'єкту господарювання; фінансування програми державної допомоги чи індивідуальної державної допомоги здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів; переваги надаються суб'єктам господарювання для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності; вибірковість застосування програми державної допомоги чи індивідуальної державної допомоги; вплив чи загроза впливу на конкуренцію та торгівлю» [6].

Слід акцентувати увагу, що в умовах війни вітчизняні підприємства опинилися в таких форс мажорних умовах, що вимоги щодо дотримання критеріїв державної допомоги в Україні суттєво послаблене, скасовано вимоги щодо необхідності повідомлення про державну допомогу. Проте після війни критеріям надання державної допомоги та контролю за ефективністю її використання має приділятися належна увага.

Висновки і пропозиції Підсумовуючи, явище державної допомоги присутнє в більшості розвинутих економік. Це пов'язане зі специфікою функціонування ринку та необхідністю підтримання ефективної конкуренції. Допомога держави окремим підприємствам або галузям, що не можуть витримувати ринкову конкуренцію, сприяють збалансованому економічному розвитку. Особливого значення державна допомога набуває у період економічного спаду та криз, коли негативні зміни ринкової кон'юнктури пригнічують підприємницьку діяльність. Тому державна допомога орієнтована

на коригування фінансових потоків в економіці для забезпечення збалансованого структурного розвитку. Це потребує формування системи моніторингу державної допомоги, дослідження механізму та інструментів якої лежить в площині подальших досліджень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Fox B. Commission sets out state-aid overhaul to drive growth. EUObserver. 2012. URL: <https://euobserver.com/economic/116194> (дата звернення: 26.06.2023).
2. Кулик О. Система державної допомоги в Україні: як європейські вимоги можуть її більш ефективною. Київ : ГО «Український центр європейської політики», 2019. 60 с.
3. Commission Notice on the notion of State aid as referred to in Article 107(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union, C/2016/2946, OJ C 262. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)](https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)) (дата звернення: 25.07.2023).
4. Нів'євський О.В., Таран С.В, Лещенко Н.І. Правове регулювання надання державної допомоги в Європейському Союзі та в Україні. Шляхи адаптації законодавства України: навч. посіб. / Київ : Центр учбової л-ри, 2007. 180 с.
5. Починок К.Б. Державна допомога суб'єктам господарювання: поняття, ознаки та критерії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Серія Право. Вип. 49. Том 1. С. 187–190.
6. Про державну допомогу суб'єктам господарювання [Електронний ресурс]: Закон України від 01 липня 2014 № 1555-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text> (дата звернення: 22.09.2023).
7. Феофанова І.М. Трансформація інституту державної допомоги суб'єктам господарювання в контексті імплементації угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 8. С. 46–50.
8. Петруненко Я. Поняття державної підтримки суб'єктів господарювання як засобу забезпечення ефективного використання бюджетних коштів. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 110–115.
9. Онищенко С.С. Правове регулювання надання державної допомоги суб'єктам господарювання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2011. 24 с.
10. Ліллемяе О.Е. Господарсько-правове забезпечення державної допомоги суб'єктам господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ, 2017. 24 с.
11. Колосова О.Е. Поняття державної допомоги суб'єктам господарювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: «Право». 2014. Випуск 27. Том 2. С. 7–10.
12. Лебьодкін К.С. Господарсько-правова політика щодо державної підтримки суб'єктів господарювання. *Вісник Національного університету «Юри-*

дична академія України імені Ярослава Мудрого». 2013. № 2 (13). С. 182–191.

13. Орлова І. М. Підходи до визначення поняття «державна допомога суб'єктам господарювання». *Юридичний вісник*. 2021. № 4 (61). С. 172–178.

14. Лічак Д.В. Проблеми визначення поняття «державна підтримка суб'єктів господарювання». *Актуальні проблеми держави і права*. 2009. Вип. 50. С. 403–411.

15. Петрова Н.О. Формування адміністративних процедур у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання. *Право та державне управління*. 2019. № 3 (36), том 1. С. 186–191.

16. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: від 16 січня 2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 22.09.2023).

17. Знаменский Г. Правовые основы государственной поддержки бизнеса: монография. Донецк: Юго-Восток, 2011. 170 с.

18. Аудиторський звіт Державної аудиторської служби України № 08-22/3 від 07.11.2018 року про результати державного фінансового аудиту виконання Антимонопольним комітетом України бюджетної програми КПКВК 6011010 «Керівництво та управління у сфері конкурентної політики, контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції» за період з 01.01.2017 по 30.07.2018 роки.

19. Регламент Ради ЄС від 22.03.1999. № 659/1999. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A31999R0659> (дата звернення: 08.08.2023).

20. Некрасова Т. В. Правове регулювання надання державної допомоги суб'єктам господарювання: дис. канд. юрид. наук: 12.00.04. Донецьк, 2009. 216 с.

21. Касьянова С. Державна допомога виробникам в Україні: реформування відповідно до норм СОТ та ЄС / К.: Нора-Друк, 2004. 86 с.

22. Бакалінська О.О. Тенденції правового регулювання державної допомоги суб'єктам господарювання. Платформа стратегічної та законотворчої аналітики. 04.02.2020. URL: <https://coordynata.com.ua/tendencii-pravovogo-reguluvanna-derzavnoi-dopomogi-subektam-gospodaruvanna>

23. Смирнова К. В. Правовий порядок конкуренції в Європейському Союзі (Новітні тенденції розвитку): дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2015. 500 с.

24. Kelyn B. European Union Law of State Aid / Wascon Kelyn., 2013. P. 5.

25. Артеменко А. Державна допомога – виключення. URL: https://biz.censor.net.ua/columns/3088497/derjavna_dopomoga_viklyuchennya (дата звернення: 03.10.2023).

26. Christian Buelens, Gaëlle Garnier. The economic analysis of state aid: Some open questions. *European Economy, Economic papers*. European Communities. 2007. 286. URL: https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication9549_en.pdf (дата звернення: 03.10.2023).

27. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 42.

28. Смирнова К.В. Поняття державної допомоги та її роль у правовому конкурентному середовищі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2017. Вип. 44(2). С. 155–159.

REFERENCES:

1. Fox B. (2012) Commission sets out state-aid overhaul to drive growth. *EUObserver*. Available at: <https://euobserver.com/economic/116194>

2. Kulyk O. (2019) *Systema derzhavnoi dopomohy v Ukraini: yak yevropeiski vymohy mozhut yii bilsh efektyvnoiu*. Kyiv: HO «Ukrainskyi tsentr yevropeiskoi polityky» [State Aid System in Ukraine: How European Requirements Can Make It More Effective]. Kyiv: PO "Ukrainian Center for European Policy", 60 p.

3. Commission Notice on the notion of State aid as referred to in Article 107(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union, C/2016/2946, OJ C 262, 19.07.2016. Available at: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05))

4. Nivievskiy O.V., Taran S.V., Leshchenko N.I. (2007) *Pravove rehulivannia nadannia derzhavnoi dopomohy v Yevropeiskomu Soiuzi ta v Ukraini. Shliakhy adaptatsii zakonodavstva Ukrainy* [Legal regulation of state aid in the European Union and Ukraine. Ways to adapt Ukrainian legislation]: navch. posib. / Kyiv: Tsentr uchbovoi l-ry, 180 p. (in Ukrainian)

5. Pochynok K.B. (2018) *Derzhavna dopomoha subiektam hospodariuvannia: poniattia, oznaky ta kryterii* [State aid to business entities: concept, features and criteria]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya Pravo*. Vyp. 49. Tom 1, pp. 187–190. (in Ukrainian)

6. Pro derzhavnu dopomohu subiektam hospodariuvannia [On state aid to business entities]: *Zakon Ukrainy vid 01 lypnia 2014 № 1555-VII*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text>

7. Feofanova I.M. (2019) *Transformatsiia instytutu derzhavnoi dopomohy subiektam hospodariuvannia v konteksti implementatsii uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom* [Transformation of the Institute of State Aid to Business Entities in the Context of Implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 8, pp. 46–50. (in Ukrainian)

8. Petrunenko Ya. (2018) *Poniattia derzhavnoi pidtrymky subiektiv hospodariuvannia yak zasobu zabezpechennia efektyvnoho vykorystannia biudzhetykh koshtiv* [The Concept of State Support of Business Entities as a Means of Ensuring the Effective Use of Budgetary Funds]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, № 6, pp. 110–115. (in Ukrainian)

9. Onyshchenko S.S. (2011) *Pravove rehulivannia nadannia derzhavnoi dopomohy subiektam hospodariuvannia* [Legal regulation of state aid to business entities]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Kyiv, 24 p. (in Ukrainian)

10. Lillemiae O.E. (2017) *Hospodarsko-pravove zabezpechennia derzhavnoi dopomohy subiektam*

hospodariuvannia [Economic and legal support of state aid to business entities]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04. Kyiv, 24 p.

11. Kolosova O.E. (2014) Poniattia derzhavnoi dopomohy subiektam hospodariuvannia [The concept of state aid to business entities]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Serii: «Pravo»*. Vypusk 27. Tom 2, pp. 7–10. (in Ukrainian)

12. Lebodkin K.S. (2013) Hospodarsko-pravova polityka shchodo derzhavnoi pidtrymky subiektiv hospodariuvannia [Economic and legal policy on state support for business entities]. *Visnyk Natsionalnogo universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*, no. 2 (13), pp. 182–191. (in Ukrainian)

13. Orlova I.M. (2021) Pidkhody do vyznachennia poniattia «derzhavna dopomoha subiektam hospodariuvannia» [Approaches to the definition of "state aid to business entities"]. *Yurydychnyi visnyk*, no. 4 (61), pp. 172–178. (in Ukrainian)

14. Lichak D.V. (2009) Problemy vyznachennia poniattia «derzhavna pidtrymka subiektiv hospodariuvannia» [Problems of defining the concept of "state support of business entities"]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. Vyp. 50, pp. 403–411. (in Ukrainian)

15. Petrova N.O. (2019) Formuvannia administratyvnykh protsedur u sferi derzhavnoi dopomohy subiektam hospodariuvannia [Formation of administrative procedures in the field of state aid to business entities]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, № 3 (36), tom 1. pp. 186–191. (in Ukrainian)

16. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [The Commercial Code of Ukraine]: vid 16 sichnia 2003 № 436-IV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

17. Znamenskyi H. (2011) Pravovue osnovu hosudarstvennoi podderzhky byznosa: monohrafiya [Legal bases of state support of business: a monograph]. Donetsk: Yuho-Vostok, 170 p. (in Ukrainian)

18. Audytorskyi zvit Derzhavnoi audytorskoï sluzhby Ukrainy № 08-22/3 vid 07.11.2018 roku pro rezultaty derzhavnogo finansovoho audytu vykonannia Antymonopolnym komitetom Ukrainy biudzhetnoi prohramy KPKVK 6011010 «Kerivnytstvo ta upravlinnia u sferi konkurentnoi polityky, kontrol za dotrymanniam zakonodavstva pro zakhyst ekonomichnoi konkurentsii» za period z 01.01.2017 po 30.07.2018 roky [Audit report of the State Audit Service of Ukraine No. 08-22/3 dated 07.11.2018 on the results of the state financial audit of the implementation by the Antimonopoly Committee of Ukraine of the budget program KPKVK 6011010 "Management and administration in the field of competition policy, control over compliance with legislation on

the protection of economic competition" for the period from 01.01.2017 to 30.07.2018] (in Ukrainian)

19. Rehlament Rady YeS vid 22.03.1999. № 659/1999 [Regulation of the Council of the European Union of 22.03.1999. № 659/1999]. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A31999R0659>

20. Nekrasova T.V. (2004) Pravove rehuliuвання nadannia derzhavnoi dopomohy subiektam hospodariuvannia [Legal regulation of state aid to business entities]: dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.04. Donetsk, 2009. 216 p. (in Ukrainian)

21. Kasianova S. (2004) Derzhavna dopomoha vyrobnykam v Ukraini: reformuvannia vidpovidno do norm SOT ta YeS [State aid to producers in Ukraine: reforming in line with WTO and EU norms]. Kyiv: Nora-Druk, 86 p. (in Ukrainian)

22. Bakalinska O.O. Tendentsii pravovoho rehuliuвання derzhavnoi dopomohy subiektam hospodariuvannia. Platforma stratehichnoi ta zakonotvorchoi analityky. 04.02.2020 [Trends in legal regulation of state aid to business entities. A platform for strategic and legislative analytics. 04.02.2020]. Available at: <https://coordynata.com.ua/tendencii-pravovogo-reguluvanna-derzhavnoi-dopomogi-subektam-gospodaruvanna>

23. Smyrnova K.V. (2015) Pravovy poriadok konkurentsii v Yevropeiskomu Soiuzi (Novitni tendentsii rozvytku) [Legal Order of Competition in the European Union (Recent Development Trends)]: dys. ... dokt. yuryd. nauk: 12.00.11. Kyiv, 500 p.

24. Kelyn B. (2013) European Union Law of State Aid / Bacon Kelyn., p. 5.

25. Artemenko A. Derzhavna dopomoha – vykliuchennia [State aid – exceptions]. Available at: <https://biz.censor.net.ua/columns/3088497/derzhavna-dopomoga-viklyuchennya>

26. Christian Buelens, Gaëlle Garnier, Roderick Meiklejohn. (2007) The economic analysis of state aid: Some open questions. *European Economy. Economic papers. European Communities*. 286. Available at https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication9549_en.pdf

27. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine] of June 28, 1996. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. Art. 42. (in Ukrainian)

28. Smyrnova K.V. (2017) Poniattia derzhavnoi dopomohy ta yii rol u pravovomu konkurentnomu sere-dovyshchi. [The concept of state aid and its role in the legal competitive environment]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Serii: Pravo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law*. 2017. Vol. 44(2), pp. 155–159.